

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om tjenstemandspension.

(Lovforslag nr. L 202. Fremsat 21/3 79. Første behandling 23/3 79. Betænkning 24/3 79. Anden behandling 26/3 79. Tillægsbetænkning 26/3 79).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 106 stemmer mod 31; 36 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen [af Chr. Christensen (KrF) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 168. Fremsat 6/2 79).

Lovforslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Undervisningsministeren (Dorte Bønnedsen):**

Da folkeskoleloven blev vedtaget i sommeren 1975 med ikrafttræden fra 1. august 1976, fremtrådte den som bekendt som et resultat af et samarbejde mellem fem af tingets partier, nemlig socialdemokratiet, venstre, det radikale venstre, kristeligt folkeparti og socialistisk folkeparti. Som følge heraf er folkeskoleloven udtryk for en række kompromiser, hvor hvert af de partier, der stod bag ved

lovens vedtagelse, på den ene side har fået indflydelse på lovens udformning, men på den anden side også har måttet acceptere et og andet, som man kunne have ønsket sig løst anderledes.

Når man tager den store offentlige interesse for folkeskolespørgsmål i betragtning og også ser på den til tider meget heftige offentlige debat, som denne interesse har medført, må man vel nok sige, at det er lykkedes for forligspartierne at leve med denne problemstilling.

Medvirkende hertil har nok også været, at der trods alt har været en betydelig grad af enighed om mange spørgsmål, og at man, hvor denne ikke har været til stede, ikke som deltager i skolelovsforliget har været afskåret fra at tilkendegive sin principielle holdning til skolespørgsmål.

Også efter folkeskolelovens vedtagelse er samarbejdet mellem de fem partier fortsat gennem drøftelser om lovens virkninger og drøftelser om mulige justeringer af loven. Således stod alle fem partier bag den ændring af loven i foråret 1977, der førte til en udvidelse af timetalsrammerne på de ældste klassetrin med henblik på, at den enkelte elev ikke skulle være forhindret i at tilslutte sig et allerede oprettet hold inden for den frivillige undervisning, selv om elevens ugentlige timetal derved ville komme til at overstige 30. På samme måde står de fem partier bag det forslag om ændring af fagrækken, der nu er til behandling i tinget.

Det af kristeligt folkeparti fremsatte forslag berører imidlertid noget særdeles principielt inden for det indgåede forlig, og selv om det naturligvis må være overladt til hvert enkelt af forligspartierne at afgøre, om forliget er sprængt i den forstand, at det ikke længere skulle omfatte alle de partier, der i 1975 bragte den ny folkeskolelov til verden, så er jeg ikke i tvivl om, at dette ville blive tilfældet, hvis det foreliggende lovforslag skulle blive vedtaget.

Baggrunden herfor er dels folkeskolelovens tilblivelseshistorie, dels de konsekvenser, som en vedtagelse af lovforslaget efter min mening ville få for prøvernes udformning og afvikling og for elevernes valg af kurser.

Det er rigtigt, at den delte undervisningsstruktur og de fælles prøver efter 9. klassetrin det første år har medført visse vanskelighe-

[Undervisningsministeren]

der ved disse prøvers udformning og afvikling, men dette har ikke været uforudset. Det har vel heller ikke været uforudset, at man i kredse, der var modstandere af den nye folkeskolelov, ville benytte den først afholdte prøve til at angribe denne. Dette skete som bekendt sidste sommer for fuld styrke, sideløbende med prøvernes afholdelse og mest byggende på enkeltpersoners udtalelser om sværhedsgrad, udtalelser, hvorefter prøverne nærmest måtte forekomme værdiløse.

Efter at direktoratet for folkeskolen, folkeoplysning og seminarier m. v. har haft lejlighed til at gøre det endelige resultat af prøverne op, tegnede der sig imidlertid et andet og mere nuanceret billede. Karaktererne udviste en spredning over 13-skalaens 10 trin, en spredning, som må anses for ganske tilfredsstillende. Direktoratet har på grundlag af karakterfordelingerne i de enkelte fag foreslået, at man forsøger en justering af de kommende prøvers sværhedsgrad i såvel opadgående som nedadgående retning. Jeg har forstået, at man på et møde mellem repræsentanter for forligspartierne har drøftet dette forhold, og at der her var enighed om at tilslutte sig direktoratets opfattelse.

I den nuværende prøvestruktur arbejdes der med to prøveniveauer i folkeskolen, og efter kristeligt folkepartis forslag bliver der tale om fire prøveniveauer. Der er for mig ingen som helst tvivl om, at det vil være meget vanskeligt at foranstalte prøver, der med fornøden klarhed kan sætte skel mellem disse fire niveauer. Det skal nok vise sig, at man løber ind i tekniske vanskeligheder, der på ingen måde er mindre end de bestående.

Hertil kommer så, at det valg af kursus i de forskellige fag, som den enkelte elev skal foretage allerede på 7. klassetrin, bliver meget mere afgørende for elevens fremtidige muligheder, end tilfældet er i dag. Dette kan medføre, at elever vælger udvidet kursus også i tilfælde, hvor alt taler for, at valg af grundkursus ville give dem større mulighed for fremgang i det pågældende fag.

Kristeligt folkepartis lovforslag kan ikke betragtes som et forslag til en justering af folkeskoleloven. Det er et forslag, der på afgørende måde ændrer lovens indhold. En så afgørende ændring bør ikke kunne finde sted så kort efter lovens vedtagelse, og allerede inden det prøvesystem, som den beskriver, har fået mulighed for at vise sin berettigelse.

For det forholder sig jo således, at folkeskolens udvidede afgangsprøve endnu ikke har haft sin debut; det sker først her i den kommende sommer.

Jeg føler mig ikke berettiget til at udtrykke nogen tvivl om, at kristeligt folkepartis hensigt med at fremsætte lovforslaget er at få det vedtaget, men man tør vel gå ud fra, at kristeligt folkeparti, såfremt lovforslaget ikke vedtages, i det mindste har opnået at få markeret et principielt standpunkt til spørgsmålet om afsluttende prøver i folkeskolen.

Skulle det gå, som jeg håber, og som jeg da også forventer, finder jeg for min part ikke, at fremsættelsen af lovforslaget i sig selv nødvendigvis må betragtes som afslutningen på samarbejdet mellem de fem forligspartier om folkeskoleloven. Men om dette vil blive tilfældet, må naturligvis bero på en vurdering i hvert enkelt af disse partier og herunder ikke mindst på kristeligt folkepartis egen vurdering.

Helle Degn (S):

Kristeligt folkeparti forsøger med dette lovforslag at fremkalde en debat om afgangsprøverne i folkeskolens ældste klasser og dette for os at se på et helt uanstændigt tidspunkt. Vi har ikke set, hvorledes disse prøver vil kunne blive gennemført blot en eneste gang i praksis efter vedtagelsen af folkeskoleloven. Det afslører for os blot den kendsgerning, at kristeligt folkeparti har behov for særskilt og på bekostning af andre måske at skilte med deres syn på prøverne i folkeskolen.

Ingen er vel i tvivl om, at der består den samme uenighed mellem kristeligt folkepartis synspunkter og socialdemokratiets synspunkter, som der gjorde i 1975, da forliget blev indgået om folkeskoleloven. Derfor har socialdemokratiet kun yderligere at føje til dette lovforslags behandling her i tinget, at hvis det blev vedtaget, måtte folkeskoleforliget betragtes som brudt, og kristeligt folkeparti ville være årsag hertil. Socialdemokratiet må derfor tage afstand fra lovforslaget.

Halvgaard (FP):

Det er rigtigt, som undervisningsministeren var inde på, at folkeskoleloven blev vedtaget i 1975, og det blev også, som undervisningsministeren gav udtryk for, en kompro-

[Halvgaard]

mislov, hvilket har betydet visse vanskeligheder. Jeg er helt uenig med undervisningsministeren, når hun nu ikke er indstillet på at medvirke til at overvinde disse vanskeligheder.

Fremskridtspartiet stillede den 20. februar 1975 nogle ændringsforslag til den nye folkeskolelov. De blev desværre nedstemt, og så blev resultatet altså en folkeskolelov, som var imod fremskridtspartiets skoletanker og ideer. Som tiden er gået, har det vist sig, at fremskridtspartiets forudsigelser var korrekte; store dele af den danske befolkning, både forældre, lærere og elever, blev utilfredse med den nye lov. Nu viser det sig også, at selv de partier, som gik ind for lovens vedtagelse, erkender, at den ikke opfylder de krav, man bør stille til en folkets skolelov.

I 1977 forsøgte fremskridtspartiet igen – og det var i samarbejde med centrumdemokraterne – at ændre folkeskoleloven i den rigtige retning ved at foreslå nogle ændringer. Desværre kunne der ikke samles et flertal for disse ændringer, som havde betydet en virkelig forbedring af vores folkeskole, og som havde overvundet de vanskeligheder, som også undervisningsministeren erkender er til stede.

Havde man bibeholdt realeksamen som en mulighed og et tilbud til eleverne i folkeskolen, havde vi sikkert undgået den helt unormale tilgang til gymnasiet, ca. 40 pct. af en årgang, som uvægerlig betyder en sænkning af det faglige niveau, simpelt hen en devaluering af gymnasieundervisningen.

Men vi kommer ikke uden om, at et af de største problemer i folkeskolen stadig væk er, om vi skal have en delt eller en udelt skole. Fremskridtspartiet har gang på gang tilkendegivet sin mening om dette spørgsmål. Vi foretrækker den delte skole, i hvert fald for de obligatoriske fags vedkommende, og også fra 9. klasse, i hvert fald på grundlag af elevernes evner og interesser.

Det er jo nu sådan, at skal et undervisningsforløb lykkes og være forsvarligt, må undervisningen tilrettelægges under hensyn til elevernes forskellige evner og interesser. Det er simpelt hen nødvendigt, og man må også kunne forlange, at der i en folkeskole tages disse hensyn. Den nye folkeskolelov har ikke taget højde for nødvendigheden af disse hensyn, det fremgår tydeligt af folkeskolelovens § 12, stk. 3, der er helt forføjlet,

uretfærdigt og ødelæggende, ikke mindst ud fra et elevsynspunkt.

Jeg kan derfor kun med glæde konstatere, at kristeligt folkeparti som et af de partier, der stemte for folkeskoleloven i 1975, i dag klart erkender, at en revision er nødvendig. Det er det første skridt i den rigtige retning, og jeg kan på fremskridtspartiets vegne klart støtte dette lovforslag.

Bertel Haarder (V):

Alle og enhver ved, at venstre ligesom kristeligt folkeparti oprindeligt havde ønsket en udvidet prøve efter 9. klasse. Jeg tror også, at både modstandere og tilhængere af prøver er enige om, at den mellemproportional, der blev fundet, måske ikke er heldig i alle henseender. Det gav også den radikale ordfører ved den sidste skoledebat udtryk for.

Man kan derfor spørge: hvorfor stiller venstre så ikke selv forslag herom eller stemmer for det? Nogle vil måske mene, at det er, fordi vi ikke har det samme behov som kristeligt folkeparti for at markere os lige for tiden, og andre vil mene, at det er, fordi vi er bundet af regeringssamarbejdet. Men det er det ikke. Det er simpelt hen, fordi vi endnu føler os forpligtet af det kompromis, som skoleforliget udgør. I det spørgsmål er jeg helt enig med ministeren. Hvis vi stemte for dette, var der andre ting, som socialdemokratiet og SF kunne tænke sig at stemme for. Sådan er det nemlig i et forlig, at man enes om et kompromis, og så kan man ikke kort efter søge at lave kompromiset om med et andet flertal.

Men jeg vil også gerne sige, at netop fordi vi er loyale over for forliget, håber vi også, at vi i skoleforligspartiernes kreds kan få en oprigtig diskussion om det problem, der faktisk er omkring prøverne, nemlig det problem, at nogle elever går på et niveau, som de ikke bliver eksamineret på, hvilket jo egentlig strider mod alle pædagogiske ideer om, hvordan man skal lave prøver. Der er altså et problem, som vi bør diskutere, efter venstres mening.

Vi håber også, det kan spille en rolle i den diskussion, at Danmarks Lærerforening, som jo ikke har nogen organisationsinteresser i denne sag, har bidt hovedet af al skam og erklæret sig enig i, at hvis man vil have prø-

[Bertel Haarder]

ver, er det nu bedst at have det på de niveauer, som børnene er blevet undervist på.

Vi håber altså, at vi i skoleforligspartiernes kreds kan få en drøftelse af dette, når vi nu har nogle erfaringer. Men jeg er enig med ministeren i, at man ikke kan gå og lave om på forlig ensidigt, og man kan ikke heller gøre det, jeg havde nær sagt inden det overhovedet er trådt i kraft, for når det gælder prøverne, har vi jo ikke set de udvidede prøver endnu.

Må jeg til sidst lige nævne et par ting vedrørende prøverne, som også ministeren var inde på. Jeg er enig i den betragtning, at det er beklageligt, hvis børnene tvinges til meget tidligt at træffe valg, som får betydning for dem senere hen. Derfor kan jeg godt se det hensyn, som taler for, at man ikke kræver udvidet kursus for dem, der går i gymnasiet. Men her vil jeg blot gøre opmærksom på, at man kunne jo godt have både udvidet prøve og almindelig prøve uden at kræve, at den udvidede prøve skulle være bestået af dem, der skal i gymnasiet.

For det andet vil jeg godt lige sige, da jeg selv har været kritiker af den prøve, vi så sidste år, og da jeg selv har påstået, at prøveniveauet i 9. klasse har været faldende, at det resultat, der kom ud af eksamenskommissionens overvejelser sidste år, jo var, at prøverne svarede godt til elevernes gennemsnit, det erkender jeg blankt. Der var en fin normalfordeling. Der var lige så mange over 8, som der var under 8, men heller ikke flere, og derfor passede niveauet altså godt til elevernes niveau. Men derfor kan det jo godt være, at elevernes niveau er for lavt, og at både elevernes niveau og prøvernes niveau burde hæves. Det er en helt anden diskussion. Det afgørende i dag er, at dette er et led i skoleforliget og kun kan ændres, når skoleforligspartierne er enige.

Gerda Møller (KF):

Jeg tror, enhver er klar over, at det lovforslag, som vi behandler i dag, ikke ser ud af så meget; men det er i virkeligheden et meget interessant lovforslag. Det er jo udtryk for, at det nu ikke længere er muligt for undervisningsministeren at holde sammen på forligspartierne bag den nye folkeskolelov.

Jeg hørte godt, hvad ministeren sagde om, hvad konsekvensen ville være, hvis det gik

igennem, og hvis det ikke gik igennem; men sandheden er, at nu er der opbrud i forligspartierne. At man er kommet dertil, undrer ikke det konservative folkeparti. Vi har hele tiden været klar over, at loven ikke ville være i overensstemmelse med de krav, der stilles til folkeskolen fra et flertal af forældrene. Vi har også selv stillet adskillige forslag om ændringer af loven. Desværre er de ikke blevet vedtaget, skønt vi fik tilslutning på forskellige punkter både fra venstre og kristeligt folkeparti, også da det gjaldt vort forslag om, at prøve i visse fag ved afslutning af 9. klasse skulle aflægges på det niveau, som eleven havde læst faget på.

At forligspartierne ikke selv har været tilfredse med den måde, loven virker på i praksis, kunne man høre af undervisningsministerens tale, for hun kom jo ind på de forskellige forslag om ændringer, som ministeren havde været nødt til at fremsætte. Men ministeren sagde i sin tale, at det var lykkedes at leve med denne problemstilling, og at forligsdeltagerne ikke havde været afskåret fra at tilkendegive deres mening om enkelte dele af loven. Ja, det hørte vi jo også, da hr. Bertel Haarder talte nu fra denne talerstol. Men hvad nytter det, at disse forligspartier ikke er afskåret fra at give til kende, hvad de er utilfredse med, når de alligevel ikke kan komme igennem over for ministeren med at få rettet på fejltagelserne ved loven.

Desværre har det ikke været muligt at få lavet loven om på de områder, hvor der virkelig er utilfredshed med den, f. eks. når det gælder prøverne, karaktererne, styrkelsen af de elementære fag og løsningen af problemet med de skoletrætte elever i de ældste klasser.

Det ville ellers nok være klogt, hvis ministeren og forligspartierne ville tage ved lære af de heftige debatter i sommer om afgangsprøverne efter 9. klasse. Herom sagde ministeren, at den utilfredshed, der var kommet til udtryk, byggede på enkeltpersoners udtalelser om sværhedsgraden. Jeg mener nu ikke, der var tale om enkeltpersoner, og resultatet var da også, at der blev nedsat et udvalg af den tidligere undervisningsminister. Det resultat, det kom til, er ikke nævnt hverken af hr. Bertel Haarder eller af undervisningsministeren, men var altså, at der blev rettet på prøverne. Jeg tror, det var skriftlig fremstilling i dansk, der var for svær, mens regneprøverne skulle gøres sværere. Der kom

[Gerda Møller]

altså noget ud af kritikken, og det kan vi kun være tilfredse med.

Jeg synes også, man burde lytte til, hvad forældrene ønsker. Det har jo ikke manglet på udtalelser i pressen og i medierne fra forældrene om, hvad de ønsker af folkeskolen, når det gælder prøver, karakterer og undervisning i først og fremmest dansk og regning.

Der er også en anden ting, der er fremgået af denne debat, men ikke helt tydeligt, og det er, at når det ikke lykkes for forligspartierne at få lavet om på loven, hænger det sammen med den enighed, der skal være mellem de fem partier. Det kan man læse i betænkningen over lovforslaget, hvori der står, at der af hensyn til arbejdsroen i skolen ikke bør gennemføres yderligere ændringer i de nærmest kommende år, og her tænker man først og fremmest på det, der er et af problemerne, nemlig § 8, som handler om delingen af eleverne i de to kurser i visse fag.

Nu sagde hr. Bertel Haarder her, som han har gjort det på et tidligere tidspunkt, at han endnu føler sig forpligtet af det forlig, som de indgik, og at man ikke kan lave forliget om ensidigt. Nej, det fremgår af den udtalelse, som hr. Bertel Haarder selv har været med til at skrive under på i betænkningen. Ikke desto mindre har vi jo været vidne til, at venstre gang på gang, ikke mindst i valgkampen forud for det sidste valg, med store overskrifter på valgplakaterne skrev, hvad de ønskede at få ændret i den nye folkeskolelov. Og i forbindelse med det forslag, som ministeren har fremsat, om styrkelse af historie og idræt på bekostning af latin, hvad så vi da, hvis Jyllands-Posten ellers refererer rigtigt? At venstre, der hidtil er gået ind for udvidet prøve i regning, og som har stået stærkt på dette standpunkt, i den forbindelse var parat til at sælge 13-skalaen for det. Så sig ikke, hr. Bertel Haarder, at man ikke har prøvet på at lave ændringer ensidigt fra partiet venstre!

På hele denne baggrund kan vi ikke andet end hilse med glæde, at et af forligspartierne nu vover at befri sig for forligets stramme tøjler og fremsætter dette forslag om prøver aflagt på det niveau, som eleven har læst faget på. Det kan vi fuldt ud støtte fra konservativ side, og vi glæder os over, at faget dansk også foreslås læst på to niveauer. Det svarer nøjagtigt til, hvad vi selv har foreslået i det forslag, vi har liggende til behandling

her i tinget. Også vi mener, at det foreliggende lovforslag er nødvendigt for at fastholde det faglige niveau i folkeskolen.

Herudover mener vi, modsat ministeren, at det vil være til stor hjælp for de elever, der går videre i 10. klasse og vil indstille sig til prøve på udvidet niveau i et eller flere fag, at de har haft lejlighed til tidligere at stifte bekendtskab med prøver på udvidet niveau.

Jeg skal slutte med at sige, at dette gør det ikke alene. Jeg vil opfordre folketingets partier til at gå sammen med os om også at styrke niveauet i de elementære fag, dansk og regning.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg skal for så vidt ikke blande mig i de lidt knubsede ord, der er faldet mellem forligets deltagende partier, det er ikke rigtig centrum-demokraternes problem. Vi har ikke deltaget i dette forlig, og det kan vi prise os lykkelige over eller lade være.

Hovedsagen er, at jeg finder det udmærket, at kristeligt folkeparti ligesom har skabt et tøbrud, så man eventuelt kan blive fri for denne blok, som vi til stadighed må konfronteres med, og virkelig blandt flere partier kan tage de problemer op, som helt klart har vist sig ved overgangen til den nye folkeskolelov.

Ministerens har selv nævnt, at der er problemer med den fælles eksamen, og ministeren sagde, at dette ikke har været uforudset. Det kan jeg forestille mig at det ikke har. Det er jo nok sådan, at kan man ikke få en lov igennem, som afskaffer eksaminer og prøver, kan man i hvert fald gøre dem så håbløse, dilettantiske eller latterlige, at enhver kan se, at nu går den ikke med prøver og karakterer mere, for det system har spillet fallit. Det siger sig selv, at centrumdemokraterne ikke deler den opfattelse.

Det kommer selvfølgelig af det kompromis, som loven er. Jeg ville have foretrukket, at man enten med brask og bram havde indført enhedsskolen, som jeg er modstander af, eller at man havde beholdt niveaudelingen, enten-eller, ikke dette mismask, hvis man vil undskylde mig udtrykket.

Vi kan som sagt støtte lovforslaget og det, der ligger bag kristeligt folkepartis bemærkninger til lovforslaget. Dog må jeg beklage, at kristeligt folkeparti stadig væk holder fast ved, at eleverne »kan« indstille sig til eksa-

[Mimi Jakobsen]

men. Jeg mener, det er helt afgjort, at de elever, der går i skolen, må betragte skolen som en arbejdsplads. Eksamen er en del af arbejdet i skolen, og jeg mener ikke, det bør være frivilligt at indstille sig til eksamen. Derimod må det naturligvis være frivilligt, om man indstiller sig til grundkursuseksamen eller udvidet kursus-eksamen. Men jeg mener helt bestemt, at eksamen hører med, at man må betragte den som en naturlig del. Jeg vil meget gerne bidrage til at afdramatisere eksamen, bl.a. ved, at man får et mere naturligt forhold til småprøver og eksaminer undervejs, således at det ikke bliver gejlet op til noget, som det ikke behøver at være.

Med hensyn til den delte og udelte skole har jeg nævnt, at vi gerne havde set, at man havde enten det ene eller det andet, naturligvis helst det andet, nemlig den delte. Jeg vil dog godt i den forbindelse påtale ordet delt, og jeg er ked af, at jeg selv kom til at bruge det, for der er jo ikke tale om en deling. Lad os nu slå fast, at det er elevernes forældre og rådgivningslærere, der rådgiver eleverne, som selv vælger, hvad de ønsker. Eleverne kan selv vælge, men det er som bekendt desværre ikke så ligeligt fordelt, at det gør det nemt at oprette grundkursushold. Svagheden ved dette problem er, at vi har for få elever på grundkursus, og derfor ligger det ligefor at gennemføre samlæsningen. Sådan sker det jo rundt omkring.

Jeg noterede mig også med glæde hr. Bertel Haarders bemærkning om, at venstre endnu føler sig bundet. Jeg skal ikke afæske hr. Bertel Haarder et svar på i dag, hvor længe venstre endnu vil føle sig bundet, men det skulle glæde mig, om vi kunne opleve, at man i en større forsamling end denne sluttede kredse af forligspartier kunne komme til at diskutere nogle af de problemer, som alle må erkende eksisterer. Om vi kan blive enige om, hvordan de skal løses, er måske tvivlsomt, men en mere bred debat ville afgjort være på sin plads.

Ebba Strange (SF):

Fru Mimi Jakobsen mener, det ville være tvivlsomt, om vi blev enige, hvis vi skulle diskutere problemerne i folkeskolen i et større forum, og jeg vil give hende ret, for det er egentlig ikke få gange, vi har diskuteret folkeskolen i dette ting. Det har vist sig ved alle

de debatter, vi har haft, at der er nogle fundamentalt forskellige syn på, hvordan vi ønsker problemerne i folkeskolen løst, i de forskellige partier.

Derfor var det heller ikke nogen let opgave at få strikket det forlig sammen, der dannede grundlaget for den folkeskolelov, vi lever med i øjeblikket, fordi, som det er blevet sagt, alle partierne i forligskredsen måtte bøje af, indgå kompromiser, give slip på noget af det, som de syntes var noget meget principielt for dem selv og deres skolesyn, og resultatet er altså blevet den folkeskolelov, vi har. Nu er der blevet sagt mange hårde ord om den fra denne talerstol i dag, og det er der blevet sagt tit. Jeg kan også godt kritisere den og gøre det også gerne, men jeg synes på den anden side, det har vist sig, at den indeholder nogle udviklingsmuligheder i de enkelte kommuner. Desværre indeholder den ikke penge nok; derfor er udviklingsmulighederne i de enkelte kommuner meget afhængige af, om kommunerne ligesom er parate til at yde det, en folkeskole i udvikling koster, og det er der altså nogle kommuner der er. Jeg kan da oplyse til glæde for mig og forhåbentlig også for tinget, at i min egen hjemkommune, Århus, har man næsten ikke flere delte klasser tilbage i det århusianske skolevæsen, når man starter efter sommerferien i 1979.

Kristeligt folkeparti ved jo godt, at et af de store stridsspørgsmål, et af de spørgsmål, der virkelig var mange og lange diskussioner om, var spørgsmålet om prøver, fordi der i gruppen af folkeskolepartier var fundamentalt forskellige syn på, hvorvidt den almindelige danske folkeskole skal være en eksamensskole eller den ikke skal være det.

I socialistisk folkeparti mener vi ikke, den skal være det, fordi vi mener, at den almindelige danske folkeskole for det første skal være for alle børn, og for det andet skal den være springbrættet til en videre og endelig erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse. Derfor har vi aldrig ment, at de afsluttende eksamensprøver hørte hjemme i folkeskolen. Vi har aldrig vendt os mod løbende evalueringer, det vil andre også vide at vi ikke har. Men som sagt, prøverne var et af de meget store stridsspørgsmål, et af dem, det tog længst tid at nå til enighed om, og resultatet blev altså det, som vi kender i dag.

[Ebba Strange]

Derfor må vi naturligvis også fra socialistisk folkepartis side opleve det, kristeligt folkeparti præsenterer os for i dag, som et eklatant brud på folkeskoleforliget. Én ting er, at man foretager nogle justeringer på områder, hvor man ligesom var enige om, at vi skulle vente og se, hvordan det gik. Noget helt andet er, at man kommer med et lovforslag, der bryder lige ned i et af de store stridsspørgsmål, og det er det, kristeligt folkeparti gør.

Jeg kan så filosofere over, hvad meningen er med det, og det kan jeg jo ikke få svar på, før kristeligt folkepartis ordfører har været oppe at svare. De medlemmer af kristeligt folkeparti, der har deltaget i drøftelserne, efter at folkeskoleloven er trådt i kraft, ved jo også, at netop dette spørgsmål har været oppe på flere på hinanden følgende møder, og at det ikke var muligt at få de andre folkeskoleforligspartier til at gå ind for et forslag som det, kristeligt folkeparti stiller her. Derfor smager dette meget af, at kristeligt folkeparti så vil prøve at finde sit flertal et andet sted og dermed i realiteten har skabt ny usikkerhed omkring skolelovgivningen. Jeg ved ikke, om det er det, der er kristeligt folkepartis formål. Der har været sagt ved forskellige skoledebatter, at nu skulle der være ro om skolen. Dette giver altså det modsatte. Jeg hører egentlig ikke til dem, der har støttet tanken om ro om skolen, fordi jeg mener, at skolen skal være i bevægelse, men jeg synes nok, at det kræver en forklaring, hvad der er baggrunden for, at kristeligt folkeparti kommer med dette nu.

Gertrud Stjernholm Nielsen (DKP):

Med dette forslag til lov om ændring af folkeskoleloven lever kristeligt folkeparti op til de bemærkninger, som hr. Chr. Christensen fremførte ved andenbehandlingen af folkeskoleloven den 10. juni 1975. Efter at have udtrykt glæde over, at prøver og eksaminer bibeholdes for en del fags vedkommende, beklagedes det, at det ikke var lykkedes at indføre prøver på to niveauer også i 9. klasse; det var der ikke politisk flertal for dengang. Efter at 9. klasserne så sidste år som de første i landet kom ud for folkeskolelovens afgangsprøve, begyndte jeremiaderne om, at det var uretfærdigt over for de dygtige ele-

ver, at prøverne var for lette, hvilket medførte, at de fik for høje karakterer.

Med henvisning til erfaringerne fra dette ene prøveår ønsker kristeligt folkeparti derfor nu at skabe flertal for, at der dels bliver to prøver på 9. klasse-trinnet, dels bliver to nye prøver på 10. klasse-trinnet, idet jeg går ud fra, at det ikke skal opfattes sådan, at 9. klasses udvidede prøve fremover foreslås som grundprøve i 10. klasse. Der foreslås altså fire forskellige prøver mod de nuværende to.

Kommunisterne er enig med kristeligt folkeparti i, at der i den danske folkeskole kan frygtes en forringelse af det faglige niveau, men at denne tendens modvirkes ved dette lovforslags vedtagelse, tror vi ikke et øjeblik på. Tværtimod. Det er ikke en yderligere understregning af opsplittning og fravalg, der er helbredelsesmidlet for folkeskolen.

Må jeg yderligere henvise til, hvad hr. Chr. Christensen sagde ved den gældende lovs anden behandling i 1975. Efter at have udtrykt tilfredshed med opsplittningen af eleverne på to kurser i en række fag, beklagedes det, at denne niveaudeling ikke kunne omfatte faget dansk. Sammenholdes dette med formuleringen af forslaget § 12, stk. 3, vil jeg gerne spørge forslagsstillerne, om man nu på snedig vis er ved at indføre denne ønskede deling af faget dansk på såvel 9. som 10. klassetrin. Som jeg læser dette stk. 3, forudsættes det, at der allerede er de ønskede to niveauer for faget dansk, men dertil kræves da vist en ændring af § 8, stk. 1, i den gældende folkeskolelov.

Lad mig til slut sige, at kommunisterne kan da godt give udtryk for fuld forståelse for de forligspartier, der har fået lidt halvkolde fødder over det, de i sin tid gik med til. Ja, selv hr. Bertel Haarder, der hyklerisk taler om loyalitet efter at have stillet forslag om obligatorisk børnehaveklasse, kan man have lidt ondt af. Men som tidligere understregtet er dette lovforslag ikke løsningen på folkeskolens problem, og kommunisterne kan ikke medvirke til dets vedtagelse.

Ole Vig Jensen (RV):

I det radikale venstre er vi fuldt opmærksomme på, at der knytter sig problemer til folkeskolens afgangsprøver i dag. Men det ligger lige så klart, at vi ikke er indstillet på

[Ole Vig Jensen]

på nuværende tidspunkt at skulle tage en dybere drøftelse af dette, endsige at ændre det.

Jeg må også sige til kristeligt folkeparti, at det er ikke et helt rimeligt tidspunkt at fremsætte lovforslaget på og hermed fremme denne debat, men det skal medgives, at kristeligt folkeparti på et tidligere tidspunkt, også i samtaler med forligspartierne, har meddelt, at dette voldte problemer for kristeligt folkeparti, og at de på et tidspunkt formentlig ville fremsætte forslag.

Men jeg havde egentlig forstået, at der var fuld enighed om blandt forligspartierne, at det ikke var rimeligt at gå i gang med en ændring af folkeskoleloven, før vi i det mindste havde fået loven ført fuldt igennem og altså i denne sammenhæng havde haft et helt og fuldt prøveforløb, og det har vi jo netop ikke haft. Det er det, vi venter på skal ske nu til sommer.

Vi har kun haft folkeskolens afgangsprøve gennemført sidste år, og i den anledning kom der jo, som også refereret af ministeren, en noget heftig og unuanceret debat, som imidlertid viste sig ikke at være berettiget, da man så det endelige resultat af prøverne. Det mener jeg altså ikke begrundet, at vi ikke skulle se på det, når vi nu er kommet gennem prøveforløbet her i sommer, hvor vi også får folkeskolens udvidede afgangsprøve med. Men det er da givet, at der, første gang man skal tilrettelægge prøver under et nyt system, må melde sig vanskeligheder. Jeg tror også, ministeren selv sagde det. Det er vel lige så naturligt, at vi forsøger i fællesskab at se, om vi kan klare de vanskeligheder, og det må naturligvis også gælde kristeligt folkeparti.

Jeg synes, der er meget, der taler for, at vi tager dette yderst stilfærdigt. Når vi så er kommet over sommerens prøver og får evalueret dem i ministeriet – det går jeg ud fra at de skal – er der vel et holdbart grundlag for at diskutere, hvordan vi eventuelt indretter os i fremtiden, hvis det er sådan, at vi skal ændre noget.

Jeg vil gerne sige til kristeligt folkeparti, at det er det radikale venstre da åben over for. Hvis det viser sig nødvendigt at ændre ved prøverne, er vi indstillet på det, og det kunne jeg forestille mig at ministeren også ville være. Men vi må have et bedre grundlag end det, der er tilvejebragt i dag, hvor vi kun har

gennemført et halvt forløb af prøvernes afholdelse.

Så vil jeg godt minde om, som jeg har sagt det ved andre lejligheder, at der er andre og større problemer knyttet til folkeskolens indre liv end lige netop problemerne omkring prøverne. Det synes jeg er noget vi i forligspartierne bør tale sammen om, og noget, som vi vel også må drøfte i folketinget. Jeg tror i virkeligheden, at det mindre har noget at gøre med selve strukturen i folkeskoleloven end med en række andre problemer, som det vil være rimeligt at få drøftet igennem inden alt for længe.

Vi kan altså ikke støtte kristeligt folkepartis lovforslag på dette tidspunkt.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Kristeligt folkeparti er jo som allerede nævnt et af de partier, der står bag folkeskoleloven, men vi har også indtil flere gange understreget, at det ikke betyder, at vi er tilfredse med loven, og det ved vi også gælder andre partier.

Men når vi gik med i skolelovsforliget, var det udelukkende, fordi vi mente, at vi derved kunne få større indflydelse end ved at stå udenfor, og vi har også sagt indtil flere gange, at det ikke mindst var kristendomsundervisningen, som vi gerne ved at være med vil le sikre så gode kår som overhovedet muligt.

Vi understregede også og har gjort det gang på gang, at vi ville følge denne lov meget, meget nøje, og hvis det viste sig, at loven ikke fungerede tilfredsstillende, måtte vi tage den op til revision. Vi ville ikke på den måde føle os bundet, så vi ikke kunne komme frem med de ting, som vi mente var forkerte.

Det er rigtigt, at vi ved behandlingen af loven understregede, at vi gerne ville have haft undervisning i dansk på to niveauer. Vi var også betænkelige ved samfundsorienteringen, som vi mente kunne komme til at gå ud over historie, geografi og biologi. Vi var også betænkelige ved, at vi ikke kunne beholde den gamle formålsparagraf. Vi måtte imidlertid erkende, at der ikke var flertal herfor, heller ikke ved at de partier, som ikke var med i forliget, støttede os. Det fik vi jo en prøve på, da vi fremsatte forslag om at få ændret formålsparagraffen.

Vi mener også, at vejen frem går gennem forhandlinger forligspartierne imellem, men

[Inger Stilling Pedersen]

– og det må vi understrege meget kraftigt – når det ikke lykkes, må vi fremsætte forslag om ændringer her i tinget. Visse ting lykkedes jo, og det er vi også tilfredse med, selv om vi må beklage, at latinundervisningen ikke kunne sikres.

Vi mener altså, at det forslag, vi har fremsat her, er nødvendigt på baggrund af den udvikling, der har fundet sted, og at vi må kræve, at der bliver mulighed for at gå op til en prøve på det niveau, man er undervist på. Det må være en almindelig og selvfølgelig ting, og jeg vil da også som lærer sige, at det er meget svært at stille én prøve, som skal dække en hel klasse. Der vil ofte ske det, at nogle får meget lave karakterer og nogle meget høje karakterer. Fordelen før var bare den, at eleverne ikke fik at vide, hvad de havde fået, og så kunne det sådan set ikke skade dem så meget. Men i dag må man altså lave prøven enten meget let eller meget svær, og der vil altid være nogle, det kommer til at gå ud over; derfor får vi problemerne.

Vi vil altså understrege, at vi ikke mener, vi får ro omkring disse afsluttende prøver, før vi får en ændring, før det bliver muligt at gå op til prøve på to niveauer. Vi mener, det må være i alles interesse, at vi får en så retfærdig bedømmelse af eleverne som overhovedet muligt, og det mener vi gøres her.

Jeg vil da også understrege, at der kan være andre ting i folkeskoleloven, som kristeligt folkeparti mener er særdeles påkrævet at få ændret, og selvfølgelig vil vi først prøve gennem forhandlinger med forligspartierne, men lykkes det ikke, vil der blive fremsat forslag herom i salen.

Jeg skal på kristeligt folkepartis vegne anbefale lovforslaget.

Alfred Hansen (DR):

Man taler ofte om, at det nuværende regeringssamarbejde mellem V og S er noget naturstridigt. Man kunne med endnu større vægt påstå, at samarbejdet om skolelovgivningen mellem de partier, som tilsammen udgør skoleforligspartierne, er naturstridigt. Det er et naturstridigt fænomen, at man skal koordinere synspunkterne hos f.eks. kristeligt folkeparti og SF med hensyn til, f.eks. hvilken kristendoms-, subsidiært religionsundervisning der skal finde sted i folkeskolens re-

gie, og endvidere koordinere deres synspunkter vedrørende afholdelse af prøver, når det ene parti bombastisk erklærer, at man er modstander af prøver, og det andet parti bombastisk erklærer, at man er tilhænger af prøver og eksaminer.

Da forligspartierne endelig blev enige om en revision af folkeskoleloven i efteråret 1978, udsendte jeg en pressemeddelelse som kommentar til det, og heri meddelte jeg, at efter retsforbundets mening burde eleverne have mulighed for at komme til prøve svarende til det niveau, som eleverne var undervist på. Derfor kan jeg straks til indledning sige, at jeg takker kristeligt folkeparti for, at de har fremsat dette forslag; ellers ville der ganske givet i løbet af denne samling eller i begyndelsen af næste være kommet et forslag fra retsforbundet, som måske ville have lignet dette og måske ville have taget lidt mere med.

Ved skoleforligspartiernes vedtagelse om at fjerne latin fra folkeskolens 9. klasse, på trods af at man tidligere har erklæret, at der var tale om en tilvalgsskole, formindskede man altså mulighederne for tilvalg af fag. Man vedtog endvidere, at der skulle indføres historieundervisning, og at man skulle styrke faget idræt. Men samtidig meddelte man i en pressemeddelelse fra undervisningsministeren, at man havde besluttet, at prøverne i dansk fremover skulle være lettere, og at prøverne i regning skulle være lidt sværere.

Det må være meget væsentligt at få opklaret ved denne lejlighed, om man allerede nu her til folkeskolens afgangsprøve ved 9. klasse vil realisere de tanker og planer, som skoleforligspartierne åbenbart må have været enige om, nemlig at prøverne i dansk skal være lettere. Mit spørgsmål gælder sådan set samtlige forligspartier.

Jeg erindrer jo ganske klart, hvordan hr. Bertel Haarder engagerede sig meget stærkt i prøvernes udformning og bedømmelsen heraf. Da jeg stillede spørgsmål her i salen for at få diskuteret cirkulæret af 8. marts, hvori man havde meddelt retningslinjerne for afholdelse af prøve i dansk retstavning, og hvoraf det fremgår, at eleverne må få udleveret ordbog, så de kan rette eventuelle fejl i deres bogstavering, når diktaten er skrevet, og endvidere, at læreren fremover skal diktere samtlige tegn og dermed overflødig gøre hele analysebegrebet, gav hr. Bertel Haarder

[Alfred Hansen]

næsten på samme tidspunkt udtryk for, at det var noget ganske katastrofalt med den prøveniveausænkning, som havde fundet sted, og at der måtte gøres noget. Nu har vi altså hr. Bertel Haarders på den ene side og på den anden side, og jeg forstår godt hr. Bertel Haarders situation.

Jeg skal på foranledning af ministerens barske kommentar til kristeligt folkepartis forslag om, at det var et brud på aftalen – og fru Ebba Strange var endnu mere bombastisk, idet hun sagde, at det var et eklatant brud på skoleforligsaftalen – spørge: hvor længe skal dette forlig binde parterne? Hvornår vil der være en realistisk mulighed for, at partierne inden for skoleforligspartiernes kreds kan få lov til at fremsætte forslag i overensstemmelse med det, de ønsker, og hvornår vil der – det kan sådan set være lige så interessant – være mulighed for, at vi andre også kan få en lille smule indflydelse på, hvordan skoleloven skal være? Vi må respektere det flertal, som har lavet denne skolelov. Det gør vi også, men vi er interesseret i at vide, i hvor høj grad man binder hinanden, og hvor længe man binder hinanden.

Hvis man går rundt og tror, at det er en fordel for eleverne på såvel grundkursus som udvidet kursus at have samme prøve, så er det et klart udtryk for manglende forståelse og fornemmelse for, hvad der rører sig i folkeskolen i dag. Men jeg vil samtidig sige, at selv om vi får vedtaget kristeligt folkepartis forslag, hvad vi nok ikke gør, så skal man ikke tro, at folkeskolens eventuelle problemer er løst. Hvis disse skal løses, er der mange andre ting, der også må ind i billedet, bl.a. et spørgsmål om større og flere bevillinger.

Jeg skal lige til slut stille et spørgsmål til forslagsstillerne til opklaring, fordi fru Gerda Møller har fortolket lovforslaget sådan, at man også i faget dansk kan indstille sig til prøve på to niveauer. Jeg har forstået forslaget sådan, at man ikke kan indstille sig til prøve på to niveauer, idet der jo er tale om, at man kan vælge prøve på det kursusniveau, man er undervist på, og der er kun ét kursusniveau i faget dansk.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Jeg har ikke kritiseret, at man kan tage ordbogen med til den skriftlige prøve, for det

er jo en realistisk situation, der svarer til hverdagen. Jeg har derimod kritiseret, at man ikke skulle sætte tegn, for derved mener jeg at tegnsætning bliver noget fuldstændig ligegyldigt. Endvidere har jeg så sent som for 20 minutter siden udtalt, at prøverne jo er nødt til at svare til gennemsnittet, og det niveau, man kan sige er for lavt, det er altså elevernes niveau og dermed prøveniveauet.

Hvis hr. Alfred Hansen ville koncentrere sig om, hvad han egentlig selv mener, i stedet for at sige forkerte ting om, hvad andre mener, så ville hans taler blive både kortere og bedre.

Flygaard (DR):

Når jeg tager ordet her som, skal vi sige menigt medlem uden for ordførernes række, så er det, fordi undervisningsområdet i det hele interesserer mig meget.

Jeg vil da for så vidt give principiel tilslutning til det forslag, som kristeligt folkeparti har fremsat her, men jeg vil føje til, at det havde måske nok været praktisk, hvis skoleåret 1978-79 havde fået lov til at løbe til ende, inden vi havde fået denne debat. Så havde vi haft et reelt og et bedre grundlag at diskutere den problemstilling på, som kommer til udtryk i forslaget fra kristeligt folkeparti.

Når denne diskussion i det hele taget er opstået, så er det min opfattelse, at det skyldes flere ting, men ét forhold tror jeg i høj grad har spillet en rolle: der er med mange gode viljer og med mange gode intentioner måske kommet for mange fag og for mange aktiviteter ind i folkeskolen, således at der ikke altid bliver tid til at give de oprindelige fag i folkeskolen det tilstrækkelige niveau. Så melder problemerne sig, og nogle af de problemer, der melder sig, kommer man ikke så meget til at føle i folkeskolen, selv om folkeskolens lærere og andre måske først og fremmest fornemmer det som et folkeskoleproblem. Problemerne dukker op, når eleverne melder sig til en videregående uddannelse. Problemerne dukker op, når eleverne, eller de studerende, hvad vi nu skal sige, møder op på gymnasiet, på de tekniske skoler og handelsskolerne.

Jeg har i hvert fald over en 10-15-årig periode kunnet konstatere, at det niveau, eleverne er mødt frem med i en række elementære fag, klart har været udsat for en forrin-

[Flygaard]

gelse, således at det niveau, der er i dag, er dårligere end det niveau, der var i 1965. Og det stopper sådan set ikke med gymnasieniveauet. Jeg har i hvert fald ved undervisning på handelshøjskolen erfaret, at problematikken også eksisterer på et endnu højere uddannelsesmæssigt niveau. Jeg synes sådan set, det er utilfredsstillende, at folk får meget, meget svært ved at formulere sig som følge af, at de i en række grundlæggende fag ikke har fået meddelt den nødvendige undervisning, og i hvert fald heller ikke får checket af, hvor meget eller hvor lidt de kan i det enkelte tilfælde.

Jeg vil gerne pege på i hvert fald én af de konsekvenser, der følger af denne ændrede lovgivning inden for folkeskolområdet, og det er simpelt hen en tendens til en forlængelse af studietiden på et senere niveau. Nu skal jeg ikke bestride, at studietiden også kan blive forlænget af andre grunde, f.eks. hvor økonomiske problemer måtte foreligge; men det udelukker ikke, at studietiden også kan blive forlænget af andre grunde, netop grunde, der peger i retning af, at forudsætningerne for at gennemføre et studium må forekomme at være for svage.

Chr. Christensen (KrF):

Under de forhandlinger, der gik forud for indgåelse af folkeskolelovsforliget i juni 1975, var det bl. a. afgørende for kristeligt folkeparti, at man kunne bevare folkeskolens høje faglige niveau. Det var tilfældet under forhandlingerne om udformningen af skolens formålsparagraf, under forhandlingerne om fagenes placering og timetal og under forhandlingerne om terminsprøver og afgangsprøver.

Udviklingen siden folkeskolelovens vedtagelse har efter vor opfattelse imidlertid vist sig at gå i en anden retning end forudset, sådan at skolens faglige niveau ikke har kunnet leve op til elevernes behov og forældrenes berettigede krav. Det kom særlig stærkt frem under de prøver, der blev afholdt i folkeskolen sidste forår. Som det er sagt af tidligere ordførere, var prøverne i det store og hele lagt på et niveau, der svarer til de krav, man kan stille til elever, der har gået på grundkursus. Elever på udvidet kursus fik derfor en bedømmelse, der lå alt for højt i

forhold til gennemsnitskaraktererne og derfor var misvisende.

Det kommer eleverne til skade, idet tilliden ude i samfundslivet, specielt i erhvervslivet, til den bedømmelse, de har fået, falder bort, og det kan friste virksomheder til at foranstalte deres egne prøver. Eleverne kommer i så tilfælde ud for eksaminatorer og censorer, der ikke i samme grad som folkeskolens kender elevernes forudsætninger og den undervisning, de har modtaget. Det vil først og fremmest gå ud over de svage.

Som nævnt i bemærkningerne til forslaget kan de alt for høje karakterer også give eleverne en falsk følelse af deres eget standpunkt. Det kan få dem til at føle, at der ikke er noget at stræbe efter, og det kan være med til at forringe det faglige niveau i folkeskolen.

Den bedste og måske eneste måde at imødegå denne niveausænkning på er at give eleverne mulighed for at aflægge prøve på det niveau, hvorpå de er undervist. Skal vi behandle eleverne retfærdigt, så skal vi behandle dem forskelligt, for de er forskellige, og de møder med forskellige forudsætninger. Derfor skal de undervises på det niveau, hvor de får mest ud af undervisningen, og derfor skal de også have mulighed for at gå op til prøve på det underviste niveau.

Der har været talt om, at vi ved at fremsætte dette forslag brød ud af skolelovsforliget. Vi ønsker ikke at løbe fra et påtaget medansvar for folkeskoleloven, men når en lov, vedtaget på baggrund af et indgået forlig, forårsager en udvikling i negativ retning, der ikke var forudset, så må det være forligspartiernes forpligtelse at ændre loven, så udviklingen kan blive positiv.

For kristeligt folkeparti har dette været et alvorligt problem. Vi har igennem forhandlinger med forligspartierne forsøgt at skabe gehør for vore synspunkter. Det er ikke lykkedes at skabe den tilstrækkelige opbakning. Derfor har vi måttet gøre vor stilling op, og da vi ikke har kunnet svigte børnenes og forældrenes berettigede krav og ønsker om fastholdelse af skolens faglige niveau, så har vi følt os forpligtet til at fremsætte dette forslag.

Jeg vil gerne sige tak til de ordførere, som har støttet vores forslag, fru Gerda Møller, fru Mimi Jakobsen, hr. Halvgaard og hr. Alfred Hansen. Jeg vil gerne sige tak for erken-

[Chr. Christensen]

delse af behovet for, at vi må ændre folkeskoleloven på dette punkt.

Jeg vil gerne sige til fru Mimi Jakobsen, at vi tror ikke på det rigtige i tvungne prøver. Det er vor opfattelse, at den frivillige ordning, vi har, og som jo også har været gældende vedrørende realklassen og 9. og 10. klasse-prøverne, har virket tilfredsstillende.

Man har rejst problemet, om vi gennem dette forslag – snedigt, var der nogle ordførere der udtrykte det – forsøgte at indføre niveaudeling i dansk. Vi ser meget gerne – det gjorde vi også, da vi forhandlede om folkeskoleloven – en deling, også i dansk, men vi ønsker ikke snedigt at gennemføre en sådan prøve. Derfor skal man læse det, som det står i forslaget, at eleverne i hvert af fagene dansk, regning/matematik, engelsk, tysk, fysik/kemi, kan indstille sig til en afgangsprøve, der for hvert fag svarer til valget af kursus i det pågældende fag. Ifølge loven er der kun mulighed for ét kursus i dansk.

Jeg vil da også godt sige tak til ordførerne for de partier, som var negativt indstillet over for selve forslaget, men erkendte, at det var nødvendigt, at vi fik talt videre og alvorligt om det problem, der her er rejst.

Undervisningsminister, fru Dorte Bennedsen sagde, at dette forslag rører ved noget principielt i forliget, og undervisningsministeren gav udtryk for, at hun ikke var i tvivl om, at forliget ville være brudt, hvis lovforslaget blev vedtaget.

Nu er det klart, som jeg har udtrykt det, at vor fornemmelse her har været så stærk, at vi følte, det var nødvendigt, at vi fremsatte dette forslag. Jeg går ud fra, at undervisningsministeren på regeringspartierne vegne har haft nøjagtig den samme følelse af, at her var noget, det var nødvendigt at ændre, fordi udviklingen var løbet fra vedtagelsen i 1975, dengang man vurderede spørgsmålet om børnehavklasser. Jeg kan godt huske debatten dengang, og der var også partier, der ønskede en ændring over mod det tvungne med hensyn til børnehavklasser. Det er klart, at forligspartierne omkring skoleloven tog ansvaret i fællesskab for, at det var en frivillig ordning.

Forslaget om, at det nu skal være en pligt for kommunerne, er fremsat af undervisningsministeren på regeringens vegne, og først bagefter er vi underrettet derom. Det er ikke sådan, at det ikke har været meddelt,

men det har ikke været forhandlet. Derfor må jeg jo være tvunget til at spørge, når ministeren siger, at hvis vores forslag bliver vedtaget, så er skolelovsforliget brudt: vil det sige, at hvis ministerens forslag om pligt for kommunerne til at oprette børnehavklasser bliver vedtaget, så har socialdemokratiet og venstre brudt skolelovsforliget?

Undervisningsministeren talte om, at enkelte personer har angrebet disse prøver, der var i foråret. Det er rigtigt, at enkelte personer har gjort det, til dels kyndige personer inden for skoleområdet. Men det er også af skoler, af efterskoler, endog af direktoratet, udtrykt, at der er visse af disse prøver, der nok synes at have været for lette.

Det er vanskeligt at gennemføre prøver på to niveauer, siger undervisningsministeren. Det har kunnet lade sig gøre for administrationen og for skolerne at gennemføre prøver samtidig på realklasseniveau og 9. og 10. klasse-niveau. Det er mit indtryk, at det er gået fortrinligt.

Ministeren nævnte, at der her var tale om indførelse af 4 niveauer. Det kunne for befolkningen lyde helt ejendommeligt. Der er tale om to niveauer i 9. klasse og to niveauer i 10. klasse.

Fru Helle Degn mente, at det forslag, vi var kommet med, var uanstændigt, og at det var på bekostning af andre, vi luftede eller fremsatte vores synspunkter. Jeg husker jo, hvordan vi tidligere her i salen har debatteret folkeskoleloven, og den tidligere undervisningsminister sagde i efteråret, da vi diskuterede folkeskolen, at de enkelte forligspartier klart havde ret til at kæmpe for de synspunkter, de mente var rigtige.

Jeg vil da også gerne sige, at det for mig kan lyde lidt ejendommeligt, når man fra et af regeringspartierne side siger, at det er en luftning af egne synspunkter. Jeg husker, hvad der skriftligt tilgik undervisningsministeren fra venstres ordfører, hr. Bertel Haarder, i december 1977. Der stod, at prøveniveauet sikres, f. eks. i forbindelse med de nye danskprøver i 9. klasse. Endvidere bør det overvejes at tilbyde elever på udvidet kursus en særlig prøve efter 9. klasse. Det er netop det, der ligger i vores forslag. Jeg er ikke i tvivl om, at hr. Bertel Haarder og jeg dengang var fuldstændig enige i dette ønske. Det er altså ikke private ønsker fra kristeligt

[Chr. Christensen]

folkeparti, men det er ønsket fra to af partierne inden for forligets regie.

Hr. Bertel Haarder meddelte, at han ikke kunne gå ind for forslaget, ikke fordi man var bundet af hensyn til socialdemokratiet, men fordi man var loyal over for forliget. Jeg vil igen henvise til spørgsmålet om børnehaveklasserne, som venstre har tilsluttet sig. Jeg vil godt sige med henvisning til det, jeg lige har læst op, at det er en sag, som vi to partier tidligere har været enige om, og som jeg håber at vi igen kan blive enige om.

Jeg var glad for den understregning, som hr. Bertel Haarder kom med, af, at Danmarks Lærerforening på årskongressen i efteråret ved dens formand, hr. Jørgen Jensen, klart stillede krav om, at man ændrede folkeskoleloven netop i den retning, som er foreslået af kristeligt folkeparti.

Da min taletid er udløbet i første omgang, skal jeg vente til anden omgang med at svare de øvrige ordførere.

(Kort bemærkning).

Gertrud Stjernholm Nielsen (DKP):

Hr. Chr. Christensen sagde, at der ikke var tale om, at man ønskede indført to niveauer i faget dansk. Så må jeg da spørge, hvilke overvejelser man har gjort sig i kristeligt folkeparti om, hvilken prøve eleverne skal gå til fremover efter 9. og efter 10. klasse, for dér er to prøver.

Eller ønsker man at lave helt nye prøver, så der i realiteten bliver tale om 6 forskellige prøver?

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Jeg har kun nogle ganske få bemærkninger. Der blev stillet nogle konkrete spørgsmål til mig, og der er nogle enkelte ting, jeg godt vil kommentere.

Fru Inger Stilling Pedersen giver udtryk for, at kristeligt folkeparti er enig i, at vejen frem med hensyn til folkeskolelovgivning er forhandling for forligspartierne, men når dette ikke lykkes, så må man fremsætte sine egne forslag. Dertil kan jeg kun sige, at det bekræfter det, som jeg ikke helt ville udtrykke alt for klart i første omgang, men som jeg her roligt kan udtrykke, efter at fru Inger Stilling Pedersen har sagt sådan, nemlig at dette forslag overhovedet kun tjener det formål at markere nogle principielle standpunk-

ter hos kristeligt folkeparti. Når partiet står i den situation ikke at kunne komme igennem over for folkeskoleforligspartierne, fordi disse partier loyalt føler sig bundet af det forlig, de har indgået, og ikke på indeværende tidspunkt vil bryde det, så ved kristeligt folkeparti, at så er der også uden kristeligt folkeparti 102 stemmer bag, og det vil sige ingen levende chance for at få andet end en fane rejst, men det kan selvfølgelig også være rart en gang imellem at stå med en fane i hånden.

Hr. Alfred Hansen spurgte mig direkte, om det var tanken at foretage ændringer i prøverne her i denne sommer. Dertil kan jeg sige: ja, det er det. Det får mig til til fru Gerda Møller at komme med en korrektion, idet fru Gerda Møller sagde, at jeg ikke havde nævnt, at udvalget havde foreslået ændringer. Jo, det nævnte jeg i mit indlæg. Jeg sagde, at direktoratet på baggrund af den evaluering, der var foregået, havde den indstilling, at der skulle foregå korrektioner både i opad- og nedadgående retning, og det vil altså ske vedrørende denne sommers prøver.

Hr. Chr. Christensen sagde, at det var nødvendigt at fremsætte dette lovforslag for kristeligt folkeparti, fordi man fandt, at det var så væsentlige ting. Jeg skal erklære min forståelse for, at kristeligt folkeparti finder, at disse ting er nødvendige. Men jeg har meget vanskeligt ved at forstå, hvor dette hensyn til folkeskolen ligger, når man ønsker, inden den lov, man altså dog har givet sin tilslutning til, er ført ud i praksis, inden vi har det grundlag, hvorpå vi skal bedømme disse prøvers værdi, endnu en gang at ændre folkeskoleloven. Jeg gad vide, om det skaber særlig megen ro eller særlig megen tryghed blandt lærerne eller folkeskolens ældste elever.

Hr. Chr. Christensen henviste til lovforslaget om børnehaveklasser og spurgte mig, om det også ville betyde et brud på folkeskoleforliget, hvis dette blev vedtaget. Dér kan jeg henvise til de drøftelser, der har fundet sted mellem de 5 folkeskoleforligspartier, idet man dér var enig om, at dette forslag ikke kunne gå ind i forslaget om fagrækken, men man kunne dele disse to forslag, og så kunne det fremsættes. Der var ingen af de 5 partier, der gav udtryk for, at dette var et brud på folkeskoleforliget. Det blev accepteret af de 5

[Undervisningsministeren]

forligspartier, at det blev fremsat, og derfor influerer det ikke på folkeskoleforliget.

Halvgaard (FP):

Det var sådan set ikke min mening, at jeg ville tage ordet her i anden omgang, men hr. Bertel Haarder gav udtryk for, at partiet venstre stadig følte sig forpligtet over for det skolelovskompromis, der blev indgået for snart 4 år siden. Dette forlig er jo sprængt ved kristeligt folkepartis fremsættelse af dette lovforslag.

Derfor må jeg sige, at jeg er rystet over den holdning, hr. Bertel Haarder har i denne sag. Skal et 4 år gammelt kompromis virkelig spærre vejen for en fornuftig løsning af et af folkeskolens største problemer, skal et sådant kompromis med erkendte vanskeligheder fortsat gå ud over folkeskolens elever, undervisningen i folkeskolen og hele folkeskolens renommé? Hensynet til eleverne må anstændigvis gå forud for hensynet til et kompromis, som er sprængt, og som der vitterlig reelt ikke er flertal for i dag.

Er det ansvarlig politik at føre her i folketinget af et gammelt parti som venstre at mene ét og stemme for noget andet? Hvis det er partiet venstres indstilling og handlemåde også på andre lovgivningsområder, så forstår jeg udmærket godt, at Danmark er så ilde stedt, som tilfældet er. Det er en uansvarlig og uanstændig politik og efter min mening i uoverensstemmelse med den ånd, der burde herske i dette folketing.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg har nogle bemærkninger til undervisningsministeren, der mente, at så var hun altså bestyrket i sine tanker.

Jeg vil bare sige, at kristeligt folkeparti mener det ganske alvorligt, når vi fremsætter forslag her i salen. Det er ikke for at markere sig alene, som man siger, men det kunne jo være, at der kunne skabes et flertal i salen, det var jo ikke fuldstændig udelukket. Det er, som om man på forhånd har afskrevet det. Derfor vil vi fortsætte med at gøre det, når vi mener, at det er ting, der er af så afgørende betydning, at vi simpelt hen må komme med dem, hvis der skal være mening i fortsat at have medansvar for en lov. Det er ikke så vanskeligt at ændre prøverne, som der bliver givet udtryk for.

Og så var der det med, at loven ikke havde virket så længe. Men det er jo netop vores problem, det, vi slås med gang på gang i skolen, at vi bliver udsat for nogle fejltagelser, og da man ikke vil ændre på dem med det samme, så er der flere og flere, der kommer til at lide under de fejltagelser. Selvfølgelig må vi så konstatere, at vi må leve med de prøver nogle år endnu og se, hvor mange der så får vanskeligheder med dét. På samme måde må vi altså også tage andre ting op, inden det bliver for sent.

Alfred Hansen (DR):

Jeg har ikke været ude på at drive klapjagt på hr. Bertel Haarder. Men når hr. Bertel Haarder i sit indlæg siger, at der er et problem med, at eleverne bliver eksamineret på et andet niveau end det, de er undervist på, så fremkalder det hos mig en tvivl om, i hvor høj grad hr. Bertel Haarder ønsker at modsætte sig kristeligt folkepartis forslag, som jo netop går på, at eleverne skal have prøver på det niveau, de er undervist på.

Jeg kan meget vel forstå, at hr. Bertel Haarder synes, at vi andre taler meget og længe, men dog inden for den afsatte tidsramme, for hr. Bertel Haarder har åbenbart ikke så meget behov for taletid i denne regeringskonstellation, som han er medlem af.

Jeg siger tak til ministeren for hendes klare svar om, at der allerede fra en kommende prøve for 9. klasses vedkommende vil blive justeret både i opadgående og nedadgående retning. Jeg tager svaret til efterretning, selv om jeg er noget bekymret for resultatet og konsekvensen af dette svar.

Ministeren har koncentreret sig meget om, at det ikke var nu, problemet kunne vurderes. Vi kunne først anskue det, når vi engang har haft en 10. klasseprøve på grundlag af den skolelov, som nu gælder. Jeg mener imidlertid ikke, at det er i 10. klasse, problemerne ligger. Jeg mener, problemet er omkring 9. klasses afgangsprøve. Det er normalt efter 9. klasse, eleverne tilmelder sig gymnasiet. Ministeren ved meget vel, at eleverne kan få følgende prædikat af den afleverende skole: »egnet«, »måske egnet« eller »ikke egnet«. Og hvis nu prøverne er så lette, at et meget stort flertal i klassen kan klare prøverne tilfredsstillende, ja, så er skolen da nødt til at give eleverne prædikatet »egnet« til

[Alfred Hansen]

optagelse på gymnasiet. Jeg vil gerne spørge ministeren, om ikke der er en vis sammenhæng mellem de prøver, der fandt sted sidste år, og de prøver, der er i år, og så den store tilgang til gymnasierne.

Jeg mener ikke, at man i hvert fald ud fra en pædagogisk begrundelse kan fastholde, at der skal undervises enten på grundkursus eller på udvidet kursus, men med samme prøve. Hvem er det, man vil gavne? Det kan ikke være eleverne på grundkursus, som muligvis ikke kan klare de stillede krav ved prøverne. Det kan heller ikke være eleverne på udvidet kursus, for hvem de fleste prøver vil være alt for lette. Man kan forklare det ud fra en ideologisk holdning, en ideologisk begrundelse, men efter min mening ikke ud fra en pædagogisk.

Jeg er glad for opklaringen fra hr. Chr. Christensen, og at den opklaring går på den samme fortolkning, som jeg har anlagt af forslaget, nemlig at man i dansk kun skal op til én prøve, for jeg ville ikke kunne støtte forslaget, hvis man i en klasse i dansk underviste samtlige elever og så stillede dem over for valget mellem to prøver. Men jeg er tilhænger af, at man, hvis man bliver undervist på grundkursusniveau, får en prøve, der svarer til det undervisningsniveau, som man har været undervist på, og tilsvarende gælder udvidet kursus.

Ministeren sagde: lad os nu lige vente og se, men ministeren erkendte jo i sit første indlæg, at der havde været nogle problemer, og at vi nu skulle se, hvordan det går efter 10. klasse. Jeg vil gerne spørge ministeren konkret: kunne man tænke sig den situation, at resultatet af og erfaringerne med de kommende prøver er af en sådan standard, at ministeren vil være villig til at overveje eventuelle ændringer af prøvernes udformning og prøvernes indhold?

Chr. Christensen (KrF):

Undervisningsministeren kunne ikke rigtig forstå baggrunden for vores forslag, da det jo ikke havde mulighed for at blive vedtaget. Jeg har jo prøvet at forklare, hvilken baggrund vi havde for forslaget. Men så gjorde undervisningsministeren også gældende, at det kunne være rart at vifte med en fane. Det er da altid rart for begge parter. Men hvis nu det kunne føre til, at man fra forskellig side,

også inden for forligspartierne, bliver klar over, at dette problem er vi altså nødt til at løse, så har det nu slet ikke været så ringe en fane at have hejst.

Hvorfor, blev der spurgt fra ministerens side, vil man ændre det, før vi har afprøvet det? Har ministeren slet ikke fulgt den debat, vi havde i foråret og sommeren igennem angående problematikken omkring prøverne? Det, lærerne ønsker, er ro nu. Jeg er ikke sikker på, at Danmarks Lærerforenings formands udtalelser på kongressen, som jeg citerede før, var baseret på ønsket om ro for enhver pris. Så ville han næppe have stillet krav om, at vi fik ændret folkeskoleloven på den måde.

Så er der noget, det er nødvendigt at få afklaret, også af hensyn til den historiske side af sagen. Nu er det jo klart, at der ved et ministerskifte kan opstå problemer. Jeg har personlig prøvet at forklare nogle problemer over for ministeren, som ministeren her har trukket frem.

Ministeren sagde bl. a., at der var enighed blandt forligspartierne om, at spørgsmålet om børnehaveklasse ikke kunne indgå i fagrækken, fordi det ikke var skolernes problem. Jeg vil gerne sige, at det, vi var enige om med hensyn til fagrækken, eller det, ministeren udtrykte som fagrækken, det er det forligsforslag, der handlede om historie, om idræt og om latin. Det var forligsresultatet. Da så den tidligere undervisningsminister, fru Ritt Bjerregaard, meddelte, at hun ville fremsætte forslag om pligt for kommunerne til at oprette børnehaveklasse samt skolepasningsordninger, og at ministeren ønskede det ind under forligsområdet, så sagde jeg: det må vi bede om ikke bliver tilfældet, for det, vi er enige om i forligspartierne, er med hensyn til historie, latin og idræt, men ikke med hensyn til børnehaveklasse. Derfor bad vi om at få skilt disse to forslag ad. Det lovede den tidligere minister, og det lovede den nuværende minister, og det er altså også sket.

Fru Ebba Strange udtalte, at det var et eklatant brud på skolelovsforliget, og spurgte, hvad meningen med forslaget er. Nu er det jo sagt mange gange, men ellers vil jeg sige, at det er for at rette en af de negative virkninger af vores fælles forslag. Er der nogen, der først og fremmest har pligt til at rette fejl og mangler i vedtagne love, så er det

[Chr. Christensen]

lovgiverne. Derfor er det, vi har taget det frem.

Det glæder mig, at fru Gertrud Stjernholm Nielsen var enig med os i, at der kan ske en forringelse af folkeskolens niveau, og jeg forstod også derigennem et ønske om, at vi i fællesskab skulle prøve at imødegå denne risiko. Vi må håbe, at vi kan snakke os frem til en fælles fremgangsmåde.

Jeg vil gerne sige tak til hr. Ole Vig Jensen for den meget sobre måde at føre en debat på. Tak for erkendelse af, at vi gang på gang fra kristeligt folkepartis side i forligsregie har trukket dette frem som et stort problem for os. Også tak for udtalelsen om, at vi har bebudet, at såfremt enighed ikke kunne opnås, da kunne vi blive nødt til at fremsætte forslag.

Fra undervisningsministerens side og fra hr. Ole Vig Jensens side er der givet udtryk for ønske om, at vi fortsat i folkeskoleregie kan drøfte dette meget vigtige spørgsmål. Jeg håber, at udgangen på denne debat vil blive, at vi på ny kan sætte os sammen, grundigt gennemdrøfte nødvendigheden og måske også måden, hvorpå vi kan få det ændret, og at det så må føre til en ændring, som jeg tror kan få opslutning fra et betydeligt antal partier ud over skolelovsforligspartierne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Erlendsson):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudv. (28/3 79):

Udtræder: Langsted
Nyt medlem: Melchior
Udtræder: Bollmann
Ny stedf.: Therkel Christensen

Markedsudvalget (28/3 79):

Udtræder: Ib Nørlund
Nyt medlem: Bodil Emanuel

Arbejdsmarkedsudv. (28/3 79):

Udtræder: Voigt
Nyt medlem: Glistrup
Udtræder: Jørgen Junior
Ny stedf.: Nymann
Udtræder: Thorndahl
Ny stedf.: Pilgaard Andersen

Udv. til valgs prøvelse (28/3 79):

Udtræder: Maisted
Nyt medlem: Elvensø

Boligudvalget (28/3 79):

Udtræder: Maisted
Ny stedf.: Elvensø

Det energipolitiske udv. (28/3 79):

Udtræder: Maisted
Ny stedf.: Elvensø

Miljø- og planlægningsudv. (28/3 79):

Udtræder: Maisted
Ny stedf.: Elvensø

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 29. marts, kl. 13.00.

Angående dagsordenen henviste første næstformand til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 15.26